



## Folket utövar ordets makt

**NICARAGUA. Människor världen över känner behov av att ta till pennan eller rösten för att förmedla sin bild av verkligheten. Ordet, skrivet eller talat, blir ett vapen i kampen för rättvisa. Med hjälp av ordet ifrågasätts makt-havare och deras politik när ungdomar i Latinamerika mobiliserar för förändring.**

– Vi ungdomar borde bry oss mer om vad som händer i vårt land. Att vara ung består inte bara av lek och fritid. Vi växer genom att bry oss. Jag vill berätta för andra ungdomar om mina erfarenheter, säger Justian García Velásquez. Justian är aktiv i radioprogrammet "Vakna ungdom!" som sänds av ungdomsnätverket i Estelí i norra Nicaragua. Justian och hans kamrater vill beröra problem som uppstår i livet och vardagen. Den som är vilsen kan finna svar på hur andra jämnåriga upplever sin situation.

### Unga tar plats i etern

Radiosändande ungdomar hör inte till ovanligheterna i Nicaragua. Trots att radio saknar attraktionen som TV:s bilder kan framkalla har den många fördelar. – Vi vill att alla ska lyssna, inte bara ungdomar i städerna, säger Justian. För många på landsbygden som lever utan ström, är TV en

avlägsen dröm. Radions röster blir de som når ungdomar som tillbringar sina dagar på fälten skördandes kaffe, socker och bananer. Men kampen om lyssnarna är hård. De religiösa, predikande programmen tycks oändliga. Ungdomsnätverket i Estelí representerar sociala program som i demokratins anda erövrar etern för att upplysa folket.

### Folket i centrum

Det latinamerikanska folket utnyttjar ordets makt genom alternativa medier, där politiska ämnen behandlas med ett vardagligt språk. Hög tillgänglighet genom ett lättförståeligt språk är en de största vinsterna, enligt Alex Altamirano. Alex är medlem i MASA, som står för rörelsen för alternativ, social aktivitet. MASA tillhör precis som ungdomsnätverket Svalornas samarbetsorganisationer i Nicaragua. MASA jobbar med lokalt påverkansarbete och opinionsbildning kring globala politiska frågor. För tillfället handlar deras aktiviteter främst om handelsavtalet mellan USA och de centralamerikanska länderna. På frågan hur MASA använder sitt radioprogram "Öppna ådror" för att utöva makt svarar Alex: – Det är inte vi som utövar makt, vi ger folket chansen att utöva makt.

Genom vårt radioprogram låter vi tystade röster höras.

Medborgarnas inflytande över beslut som berör dem är grundläggande i en demokrati. Tyvärr känner sig många nicaraguaner berövade denna rättighet. De är uteslutna från maktens församlingar. Nicaragua var under den sandinistiska eran på 1980-talet känt för högt deltagande genom folkliga massrörelser. Inte minst ungdomar deltog i uppbyggnaden av det nya samhället. Idag är verkligheten en annan. Fri tillgång till information är ett måste för att folket ska komma underfund med vad som ligger i deras intresse. Alla bör ha rätt till de kunskaper som krävs för att skaffa och bearbeta informationen. Det civila samhällets organisationer spelar en viktig roll i detta arbete.

### Nya medieprojekt

Internet ger unika möjligheter att publicera en alternativ bild av globala skeenden. Ett alternativt medieprojekt med spridning i många länder är nätverket Indymedia. Med sin decentraliserade uppbyggnad vill man "vara ett forum för de allt fler människor som inte känner igen sig i etablerade mediers beskrivning av verkligheten" (Ur policy för IMC Sverige). De frågor som sällan tillåts ta plats i etablerade medier, men som betraktas som viktiga för folkrörelser, aktualiseras på indymedia.org.

Ett annat exempel är tv-kanalen Telesur vars sändningar täcker hela Latinamerika. Kanalen startades på initiativ av Venezuelas president Hugo Chavez och säger sig vara en motvikt till kommersiella tv-bolag och som ska sätta det latinamerikanska folket i centrum.

### Makten skapas

Internet och TV i all ära, men eftersom många människor saknar tillgång till tekniken eller inte ens kan läsa och skriva, missar man stora delar av målgruppen. Det mest populära mediet i stora delar av Latinamerika är fortfarande radion som når i stort sett alla.

– Makten kan inte tas – den skapas, detsamma gäller medborgarskapet. Så beskriver den peruanske radiojournalisten José Ignacio López Vigil ursprunget till folkliga radioprojekt. Projektet har givits många namn: Gemenskapsradio, fri radio, medborgarskapsradio. Men enligt López Vigil finns det gemensamma åtagandet att ställa radion till folkets förfogande, utmaningen att demokratisera ordet för att demokratisera samhället.

Text & Foto: Sara Svensson. [sara.svensson@svalorna.se](mailto:sara.svensson@svalorna.se)  
Informationsansvarig i Nicaragua.

Källor: Envio nr 280 juli 2005, Policy för IMC Sverige, [www.latinamerika.nu](http://www.latinamerika.nu). För mer information: [www.indymedia.org](http://www.indymedia.org), [www.envio.org.ni](http://www.envio.org.ni), [www.amarc.org](http://www.amarc.org)



# Murar som talar..

**PERU.** Att måla bilder eller skriva texter på väggar är en urgammal aktivitet som ständigt förnyas. Graffiti har spelat en distinkt roll i Latinamerikas historia de senaste årtiondena.

Graffitin i dess nuvarande form föddes i New York på 60-talet, men strävan efter att uttrycka idéer och känslor är säkert lika gammal som människan. Om det vittnar alla hieroglyfer och förhistoriska målningar. De målningar som hatas av borgmästare är lika stor utsträckning som de uppskattas av ungdomar, är en produkt av den moderna stadskulturen och ett medium för dess invånare – åtminstone för en del: De marginaliserade.

Användningen av murar för olika budskap har utvecklats i Latinamerika sedan lång tid tillbaka. Uttrycks sättet har med tiden vunnit eget utrymme och fått unika drag. Hur kan man bättre göra ett upprop till en generalstrejk än genom välskrivna och starka meddelanden på väggarna?

## Brist på massmedia skapar nya verktyg

Bristen på massmedia hos stora delar av befolkningen har gjort färgburken till ett viktigt kommunikationsverktyg. Samtidigt har borgmästare och politiker trätt in på scenen. Det är uppenbart att texter som "TLC = DÖD ÅT JORDBRUKET" eller "PARLAMENTSLEDAMÖTER BLIR BARA TJOCKA OCH FOLKET ÄR HUNGRIGT" på fina gator har haft mycket tveksamma estetiska effekter. De kommunikativa konsekvenserna har dock varit effektiva.

Under perioder med förtryckande regimer har användningen av graffiti varit flitig och även fått egna konstnärliga drag. Penseln har inte bara tagits fram i den direkta kampen. Latinamerika uppvisar en tradition där kritiska betraktelser ofta kombineras med misstro mot systemet. På en vägg i Lima står skrivet "DÖDA INTE DINA VISIONER, DE ÄR UTROTNINGSHOTADE", en mur i Buenos Aires uttrycker galghumoristiskt "HOPPET: DET SISTA SOM ÖVERGAV OSS" eller den text som är inpräntad i en mur i Quito "HORORNA TILL MAKTEN, DERAS UNGAR MISSLYCKADES".

Målsättningen är ofta att avslöja orättvisor och skratta åt dem, att skämta på bekostnad av det rådande systemet och således trycka in en nål i dess tjocka hud. "DE FATTIGA FÅR SVAMP I FÖTTERNA, DE RIKA FÅR CHAMPINJONER".

## Det passionerade mediet

Graffitimediet är inte bara ifrågasättande. I Lima hittar man passionerade och kärleksfulla fraser, som vittnar om en brinnande dyrkan för den älskade kvinnan: "VARJE DAG UPPTÄCKS EN TILL ANLEDNING ATT ÄLSKA DIG" eller "DITT FAMNTAG, ETT SPINDELNÄT FULLT AV LJUS".

Passionen för och identiteten kring fotboll präglar många väggar, där ungdomar har kanaliserat sin energi. Fotbollssupportrar har använt graffiti för att markera revir, förstärka sin identitet och visa lojalitet till den älskade klubben. "ALIANZA LIMA, JAG ÄLSKAR DIG MER ÄN MIN EGEN MOR!" kan man läsa i Peru, "SVART-RÖTT

FÖR HELA MITT LIV!" i Arequipa eller den berömda "COLO-COLO MIN GUD" i Santiago de Chile. Varningar till utomstående: "I DETTA KVARTER ELLER STADSDEL HÖR VI TILL DENNA KLUBB OCH INGEN ANNAN..." – det gäller att passa sig.

Modern graffiti med sk tags och helfärgade bokstäver med volym och ljuseffekter utövas mest i medelklassområden. Dessa färgburkar kan vara dyra. Samma metod har inträtt i den officiella sfären. Framförallt när vänsterriktade borgmästare började väljas in, tog de med sig sina erfarenheter. Permanenta informationsväggar – väl genomarbetade med dekorationer – började ses i kommunal regi.

## Fotbollssupportrar målar inför valkampanjer

Väggar och murar stressar medborgarna att rösta för den ena eller andra av kandidaterna under valkampanjer. Forskning från Chile visar att även traditionella politiska grupperingar som bildar högern, anlitar fotbollssupportrar till att göra målningar nattetid. (Cifuentes & Molina, Edit CLACSO)

– Väggen är lata människors och arbetslösas papper, säger en sur kommunalarbetare. Det påminner mig om studenten som lyckades behålla sina texter längre än vanligt på ett universitet i Lima under 80-talet. De flesta tjänstemännen hade sympatier för vänstern, så bredvid texterna om studenternas krav skrev eleven: "VÄGGARNA ÄR FOLKETS TAVLA – LENIN" Var det verkligen den ryske revolutionären som hade sagt så? Ingen visste, men målningarna respekterades.

Text & foto: Emir Figueroa. [emir.figueroa@svalorna.se](mailto:emir.figueroa@svalorna.se)  
Informationsansvarig i Peru



Övre bild: "Vi har förlorat språket men inte rösten", står det i studion. Lenca-folket talar spanska sen länge, men man håller på att samla in gamla lenca-ord, som ett led i att stärka självkänslan.

Undre bild: Radio Lenca är en av de många radio-stationer som fyller etern i Honduras. Lenca är landets största ursprungsfolk, ca 100.000 personer, och kämpar på olika sätt för att öka sitt inflytande. Här är det Marta Vasquez som sköter knapparna.

## Vem vet vad som händer i Comayagua?

**HONDURAS.** En svensk reflektion över medialäget i Honduras sommaren 2005. Bakgrund: Våren 2005 fick Svalorna sin första volontär i Honduras i ett program som drivs av Forum Syd. Målet är att stärka den lokala demokratin och fokus har lagts på ursprungsfolk, kvinnor och handikappade. Deras organisationer ska stärkas genom bland annat utbildning och utbyte. Honduras har en lång historia av fattigdom, utländsk övermakt och korruption. Uttrycket "bananrepublik" myntades här. Demokratisk regering fick man först på 80-talet, men vägen till verkligt folkligt deltagande är lång. Fattigdom, dåliga skolor, svag läskunnighet och välgrundad misstro mot överheten gör att en stor majoritet av honduranerna inte kan utöva sina mänskliga rättigheter.

Inte dimper det ner någon lokaltidning i mitt lilla hus i Comayagua (Honduras). Nej, man måste ut till Torget vid den stora katedralen för att hitta något läsbart. Och det man hittar är inte lokalt, för trots att Comayagua har 90 000 invånare finns här

ingen lokal tidning. Man kan inte läsa lokala nyheter eller bioannonser, inget om vad som händer och planeras i kommunen.

Honduras hör till Latinamerikas fattigaste länder. Här bor 7 miljoner invånare, men det finns bara fyra dagstidningar: La Prensa, El Heraldo, La Tribuna och El Tiempo som ytligt sett är väldigt lika till innehållet. De skriver om korruptionsskandaler, politiska påhopp och levererar högtidliga resomang om hur fattigdomen ska bekämpas.

### Radio som telefon

Vill man veta vad som händer lokalt måste man lyssna på radio och eventuellt se på TV. Det gulligaste jag hört hittills är timmarna med personliga meddelanden. Det kan låta så här: "Hälsa till Patricia Gomez i La Paz att hennes mor mår bra, men att hon inte kan komma på söndag! Hälsa till alla i organisationen Las Hormigas att mötet imorgon lördag är flyttat till kl. 14." Den här nyhetsförmedlingen fungerar, försäkrar man mig. Alla vet när dessa hälsningar sänds och för fram nyheterna till berörda grannar.

Det märkligaste jag hört i radio är rådgiv-

ningstimmen mot trolleri, som kan låta så här: "Jag har problem med ryggen och tror att min kusin har satt ett ont öga på mig, vad ska jag göra?"

Den som svarar är någon sorts pastor och tar allvarligt på onda ögon, hans svar är att man bör samla släkten till bönenemöten.

Totalt sett är det mycket predikanter och bönenemöten i radio och TV, och så reklam förstås. I TV ser man mycket mobiltelefoner och flotta möbler. Man kan undra hur det känns att sitta i ett hus med stampat jordgolv och titta på dessa tjusiga människors värld? Det absolut ruggigaste reklaminslag jag sett är det för dödsstraff. En av höstens två presidentkandidater vill ha en folkomröstning om att införa det och försöker övertyga tittarna om hur mycket säkrare landet blir om man dödar en del brottslingar. I detta land med stor organiserad brottslighet av typen Hells Angels är det stor chans för ett ja. Å andra sidan finns det mycket som talar emot en omröstning, bland annat av rädsla för att EU då ska dra in sitt stöd.

### Bara storstäderna syns

Efter tre månader i landet kan man inte göra någon analys av mediasituationen, men man kan konstatera att radion har absolut störst spridning, därefter TV och sist dagstidningarna. Dessa fyra drakar sticker sällan nosarna utanför storstäderna.

Berör man den kommunala nivån gäller det någon katastrof som att kåkstäder har spolats ned från sluttningarna och blockerat en gata. Någon berörd får beklaga sig och se utblottad ut, men utan ordentliga uppföljningar med ansvariga på olika nivåer, som vi är vana vid i från svenska medier. Istället förs de största skandalerna över i någon juridisk långbänk som kan ta år att reda ut. Fort är man då framme vid ett nytt valår när den gamla skandalen sopas under mattan.

### Var är kommunerna?

Sammantaget känns det ganska förvirrande att vara här för att jobba med lokal demokrati och kommunikation.

Var finns kommunerna, det politiska ansvaret och de stabila statliga verken som ska hålla koll på vägar och skolor? Var i medierna finns mötesplatserna mellan folket och politikerna?

Och inte blir det hela bättre av att TV-reportrarna nästan dagligen suckar i sina nyhetssändningar – vad ska vi göra med vårt stackars fattiga land?

Text & foto: Barbro Viklund. [barbro.viklund@svalorna.se](mailto:barbro.viklund@svalorna.se) // Kommunikations- och Informationsansvarig i Honduras

## Varför är insamling viktigt?

### Påverkansseminarium med UBV och Framtidsjorden

Lördagen den 12 november 2005 arrangerar Svalorna Latinamerika i samarbete med Framtidsjorden och UBV ett seminarium för medlemmar som vill lära sig mer om påverkansarbete och insamling. Vi kan ta emot tio medlemmar per organisation. På förmiddagen kommer *Fredrik Qvistberg* att hålla en föreläsning med workshop om påverkansarbete, där ni får verktyg för att arbeta med praktiska exempel. Fredrik är bland annat författare till boken *Motstånd* och chefredaktör för Röda Korsets ungdomstidning *Megafon*. Inom kort kommer han att åka till Latinamerika som volontär för UBV.

Eftermiddagen kommer att ägnas åt temat insamling.

*Maria Ros Jernberg*, fd insamlingschef på Amnesty med ett förflutet på *Kooperation utan gränser*, vill slå ett slag för det egna engagemanget, den egna passionen. Man är aktiv för att man tror på något och det är detta engagemang som man ska bygga sin insamling på – insamlingsbudskapet. Maria bjuder på två interaktiva och inspirerande timmar där vi blandar teori med praktik. Deltagarna får konkreta och kul idéer att ta med sig hem och göra något av. *Varför är insamling viktigt?*

*Det är inte ett nödvändigt ont!*

För mer information och anmälan, [www.svalorna.se](http://www.svalorna.se)



## Svalornas studiecirkel i Göteborg

### Ursprungsfolkens Röster – Om kultur, identitet och kamp för ursprungsbefolkningar.

Vi tar pulsen på den globaliserade världen, dess kulturella mångfald och maktförhållanden. Vad finns bortom de stereotypa bilderna? Vad innebär det att vara inuit, same, san, aymara, quechua eller naga på 2000-talet. Vad förenar dessa folk under termen "ursprungsfolk"? Vilken sorts värld är det de kämpar för? Och vad har deras kamp och deras liv med oss att göra? Vi läser artiklar, ser film, diskuterar, lyssnar till gästföreläsare och ser utställningar.

**Kursstart:** 21 September 2005, sammanlagt fem kurstillfällen varannan onsdag kl. 18.30 – 21.00

**Ledare:** Anders Burman, doktorand vid Socialantropologiska Institutionen, Göteborgs Universitet, och före detta volontär i Bolivia för Svalorna Latinamerika. Aktiv i IWGIA (International Work Group for Indigenous Affairs).

**Anmälan och information:** Anders Burman telefon 0708-38 06 97 eller 031-773 43 00, e-post: [anders.burman@sant.gu.se](mailto:anders.burman@sant.gu.se)

**Plats:** School of Global Studies vid Göteborgs Universitet. Campus Linné, KK2, Konstpedimens väg 2, vid Linneplatsen i Göteborg.

**Kostnad:** 200:- (I kostnaden ingår boken "Ursprungsfolkens Röster: En Antologi om Kultur och Kamp i Anderna")

## Kalendarium – hösten 2005

- 13/9 Folkbildning för förändring i Latinamerika – 8 ggr. Studiecirkel i Stockholm tillsammans med UBV Latinamerika. Ledare: Maria-Therese Gustafsson telefon 08-602 87 00
- 21/9 – Ursprungsfolkens Röster – 5 ggr. Svalornas studiecirkel i Göteborg Om kultur, identitet och kamp för ursprungsbefolkningar. Se texten till vänster. Ledare: Anders Burman telefon 0708-38 06 97
- 29/9 – 2 /10 Bok och Biblioteksmässan i Göteborg Svalorna deltar i en monter på Internationella Torget
- 1/10 "Ridande Barmorskor" med Cecilia Angberg, seminarium på Bok- och Biblioteksmässan. Tid: 14.30 – 15.00 Internationella Torgets seminarielokal R22: Film om ett av Svalorna Latinamerikas lyckade projekt i Nicaragua med efterföljande diskussion.
- 15/10 Fyllnadsväl till styrelsen för Föreningen Svalorna Latinamerika: Val av två styrelsesuppleanter Stora samlingsalen, Solidaritetshuset, Tegelviksgatan 40 Tid: 10.00 (fika från 09.30)
- 12/11 Påverkansseminarium i samarbete med Framtidsjorden och UBV, Plats: Stockholm. Se texten till vänster samt [www.svalorna.se](http://www.svalorna.se)
- 3/12 Solidaritetshusets julmarknad, Tegelviksvägen 40, Stockholm. Hitta de unika julklapparna i Svalorna Latinamerikas stånd med allt från tröjor, vantar, mössor, sjalar till värdebälten och pennskrin. Hjälp samtidigt de människor Svalorna Latinamerika stöder i Latinamerika.
- För mer information om vad som händer inom Svalorna Latinamerika, se [www.svalorna.se](http://www.svalorna.se)

## Nya volontärer för Svalorna hösten 2005

**Peru:** Alva Azocar, journalist och gymnasielärare i spanska, arbetar med ungdomar och kommunikation genom radio och TV för ASDE i Peru

**Bolivia:** Åsa Andersson, socionom. Åsa har redan arbetat som volontär i Bolivia en period. Nu återvänder hon till CHASQUI med nyvunnen kunskap om socialt arbete bland ungdomar i bagaget.

## Dessutom...

I nästa nummer av tidningen Latinamerika kommer Svalornas info-volontär i Bolivia, Peter Sörbom, att publicera en artikel om Folkbildning. Beräknad utgivning i slutet av september 2005.

Svalorna Latinamerika

Tegelviksgatan 40, 11641 Stockholm

Telefon: 08-642 16 96

Postgiro 90 09 12-7

E-post: [info@svalorna.se](mailto:info@svalorna.se) OBS. Ny e-postadress!

Internet: [www.svalorna.se](http://www.svalorna.se)

Conexión är det spanska ordet för samband.

Informationsbladet Conexión utges av föreningen Svalorna Latinamerika. Föreningen stärker utsatta grupper och folkliga organisationer i Peru, Nicaragua, Bolivia och Honduras genom ekonomiskt stöd och volontärer. Tillsammans med våra partners i syd, arbetar vi för en rättvisare värld.

